

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken Junius' 13-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Déli Amerika.

A' *Londoni* újságlevelekben 's a' többek közt a' Ministeri Kurirban is igen nevezetes történetekről szolló tudósítások érkeztek a' múlt kedtől fogva.

Az egygyik ezek közzül *Brasiliát* illeti, a' hol veszedelmes támadás ütötte ki magát. Meg lehet ugyan, hogy a' környülállások az előre érkezett tudósításokban nagyítva vagynak leirattatva: de így is minden esetben elég kedvetlen ábrázatot öltözött-fel a' dolgok' állapotja. A' támadás' fészke *Pernambuco* vagy *Fernambuco* városa és tartománya, a' honnét még hat tartományokra terjedett-ki, mellyeknek nevei ezek: *Rio Grande*, *Gram-Para*, *Siara*, *Maranhao*, *Parayba*, *Itamaracá*. Ezen tudósításokat a' Tigris nevű 42 ágyus fregát hozta *Angliába* Adm. *Harvey*-től, a' szomszéd *Anglus* szigetek között tartózkodó *Anglus* hajónak fő vezérlőjéktől. Ez a' hajó a' *Portsmouthi* kikötőhelybe evezett-be, 's még csak az itt kijövő újságlevelek hirdették-ki, 's ezek után továbbá a' *Londeniak* is, ezt 's kedveitlen történetet, hanem a' hivatal szerént való tudósításokat, mellyeket *Harvey* az Országlószékhez küldött, még ekkor nem adták vala ki. A' mi a' dolog' minivoltát illeti, így beszélnek rólla az elő tudósítások: — „A' támadás *Mártzius*' 6-dikán ekképpen ütött-ki *Pernambuco* városában. A' *Pernambucoi* Kormányozó és Főkapitány azoknak a' nyughatatlankodóknak megzaholáztatásukra, kik a' ne-

vezett városnak és tartománynak egy időtől fogva alkalmatlankodtak, bizonyos eszközöket vett vala elő: hanem a' nyughatatlanok oly vakmerő bátrak 's iparkodások oly hathatós lévén, hogy a' Kormányozó által ellenek elővétellett eszközökön erőt vettek, tehát így osztán ennek a' lett a' következése, hogy a' lázzasztók a' nyilvánosságos támadást munkába vették, a' főbb lázzasztók az Országlói hatalmat kezekbe kapták, egy proklamáció által, mellyet a' törvényes Monarkha ellen a' néphez intéztek, 's egy előrevalóképpen felállított *Junta* által, erőszakoskodásokat lábra állítottak, 's ekképpen egy öt személyekből álló Országlószéket állítottak-fel, kiket a' lázzasztóknak fejeik közzül választottak-ki. A' hírek megegyeznek abban, hogy a' népnek nagy része ezen lázzadásnak sem gerjesztésében sem végrehajtásában nem volt munkás, és így csak titkos mesterkedők által eszközöltett. A' több tartományoknak Kormányozói, mihelyest a' történetről hírt vettek még rendeléseket se' vártak az Országlószéktől *Rio-Janeiró*ból, hanem kötelességnek tulajdon érzése által indittatván, azonnal arra fordították minden iparkodásokat, hogy a' veszedelemben forgó *Pernambucoi* lakosoknak segítségekre mehessenek, 's őket, a' nyakokba esett járomtól megmenthessék. Egyéb intézeteik között két fregátokat állítottak a' *Pernambucoi* partok mellé és a' kikötőhely torka' eleibe, hogy semmi féle hajónak meg ne engedjék, hogy a' támadókkal

egyeténiésben lehessenek 's közösülést tartassanak lenni. — Ugyan erről a kedvetlen történetről *Lisbonába* is érkeztek egy *Camoens* nevű hajón tudósítások. Ez a hajó *Bengalából* jött, 's a Pernambucoi öbölben vasmatkakon megállapodván, oda külfölkülből tisztek 's egyéb személyek fűlöttak ki hozzá, 's eveztek rajta haza Portugalliába. A Pernambucoi öbölöt Mártzius 21-dikén hagyták oda és Május 16-dikán kötöttek ki Lisbonához. A tudósítások, melyeket ezek hoztak, Párisba Május 31-dikén érkeztek meg, 's onnét a *Bétsi Beobachter*, mint szerdán költ levelében jelenti, rendkívül valóton kapta.

Egy más fontos tárgy, hasonlóképen a Londoni Kurir szerint *Chilit* illeti. — Még a múlt Mártziusban említettük vala, hogy *Martin* nevű, Buenos-Ayresi Generális, egy armádatkával a múlt esztendőnek utolsó hónapjaiban, az egész Déli Amérikákat két, úgymint napkeleti és napnyugoti részre hasító Andes hegyek tövében *Mendoza* városánál megállapodván, ott várta az időt és alkalmatosságot, hogy a nevezett hegyeken által menyén *Chilit* meglepje 's elfoglalja. A *Buenos-Ayresből* Mártzius 16-dikáig kijött újságlevelek *Londonba* megérkezvén, ezekből közli a nevezett Kurir, hogy Generális *Martin* a *Mendozánál* való hosszas várakozás után az Andes hegyeken végezetre valósággal által ment, a Királyi seregeket Febr. 12-dikén a fő várostól *Sant-Jago-de-Chilitől* nem messze *Chucabucónál* megverte, ezután az insurgens armárával a nevezett fő városba bement, 's azonnal új Országlást állított fel, 's annak fő Igazgatójává nevezte *Don Ohingis Bernárdót*. Mint mondják a *Chiliben* eddig volt Kir. Kormányozó *Don-Francisco-Marco-dal-Pont*, az insurgensek kezébe esett.

Ugyantsak a Londoni Ministeri Ku-

rir adta ki a Párisban lévő Austriai, Anglus, Prüsszus, és Orosz Kóveteknek 's a Frantzia Főminisiternek, a Portugalliai külső dolgokra ügyelő (azóta meghalozott) Ministerhez Marquis *Agüiarhoz*, a Portugalliai és Spanyol Udvarok között támadott egyenetlenkedésre nézve intézett hivatalos Nyilatkoztatásokkal, mely eliképpen következik: —

„*Páris*, Mártz. 16-dikán, 1817. A *La Plata* mellett lévő Spanyol tartományok egy részének a *Brasiliai Portugallus* seregek által lett elfoglaltatásáról való hír alig leve Európában közönséges, hogy azonnal hivatal szerint való lépéseknek is tárgyává lett, az által, hogy a Madridi kabinet a Bétsi, Párisi, Londoni, Berlini, és Pétersburgi Udvaroknál egyszersmind jelentést tételvén, ezen bitangolás (usurpálás) ellen nyilvánvaló módon protestáltatott, 's egy ilyen megtámadtatás ellen ezen Udvarok pártfogásához folyamodott. —

„A *Madridi* Udvar talám gondolhatta volna, hogy néki jussa legyen arra, hogy azonnal az isteni gondviseléstől néki adatott eszközökhöz nyúljon 's az erőt erővel vissza verje, de ő a mértéktelenség 's bültesség lelke által kormányoztatván előbb alkudozás 's meggyőzés útján akart próbát tenni, 's inkább, noha ennek az ő Oceánuson túl lévő birtokaira nézve káros következései lehetnek is, a nevezett Hatalmasságokhoz akart folyamodni, a Brasiliai Udvarral való veszekedésnek eligazittatása 's egy oly hadakozásnak elkerültetődhetése végett, melyeknek mind két rész országaira nézve rossz következései lehetnének, 's a melyet a világ két részeinek tsendességét megzavarbatnák.

„A *Madridi* Udvar ily nemes magaceltökéllésének szükségesséppen meg kellett azon Udvarok helybehagyását nyerni, a melyekhez folyamodott vala, 's a melyek valamint Portugalliával úgy Spanyolországgal is rekonsztabban lévén, hogy

azokat a veszedelmes következtetéseket, melyek a jelenlévő környülményekből folyhatnának, elháríthassák, ezen utólsóbb Hatalmasságnak igasságos kívánságait érte megfontolás alá vették, s, az alólírtakra bizták, hogy az ő Portugalliai legihűségesebb Felsége' habiróljének adják tudtára: —

„Hogy ők a Spanyol Udvar által kívántatott közbenjárást felváltották; — Hogy ők valóságos hámkodással és nem minden elhámulás nélkül szemlélték azt, hogy éppen azon szempillantásban, midőn egy, kettős házosság által a *Braganzai és Bourbon* Házak között eddig is meg volt családi kötelék még szorosabban összerasztatoltatni, s egy ily összerasztatódás által a két országok között való állapotnak még szorosabbá s barátságosabbá tételét kellett volna, egy Portugalliusseréga *La Placai* Spanyol tartományokba beütött, még pedig minden előre való okvetés és nyilatkoztatás nélkül; — Hogy az igasságnak s egyenességnek principiuma, melyek által az öt megnevezett Udvarok kormányoztatnak, s az az állandó határozás, melyet ők azeránt tettek, hogy az ily négy áldozatokkal szerzett békességet a világ' fenntartani minden erejekkel iparkodjanak, őket arra indították, hogy ezen tárgyat a magok' figyelmetességére vegyék s abban részt vegyenek, oly czélzással, hogy azt legigasságosabban, s az ő kívánságokkal, melly a közönséges teendősségnek fenntartatása, legmeggyezőbb módon, elvégezihessék; — Hogy a' nevezett Udvarok azt magok előtt teljességgel el nem titkolhatják, hogy a' Portugallia és Spanyolország között való hadakozásnak kiütése ezt a békességet megzavarhatná és Európában olyan hadakozásra szolgálhatna alkalmatosságul, melly nem csak kedvetlen ezen két Udvarokra nézve, hanem általában a' több Hatalmasságoknak tsendességével is ellenkező lehetne; — Hogy tehát ők meghatározták, hogy ezen tekintetben a' magok gon-

dolkozásit, ő Legihűségesebb Felségének tudtára adják és kérjék ő Felségét, hogy czélzásait elegendő módon nyilatkoztassák; azon félelmet, melyet az Amerikai Spanyol birtokokba való beütés által Európában már felgerjesztett, legjobb és legsietőbb eszközökhöz való nyulás által osztiassanak; s valamint a' Spanyol Udvar kívánságainak, úgy azon igasságos és részrehajlás nélkül való principiumoknak, melyek által a' Közbenjáró Hatalmasságok vezéreltetnek, tegyen eleget. —

„Ha ily igasságos kívánságokhoz nem alkalmaztatná magát a' *Rio-Janeirói* Udvar, ez által egyáltalában kimutatná valóságos czélzását. Ezen esetben egyedül csak Portugalliat lehetne vádolni a' világ' két részére ebből háromfelhető kedvetlen következtetésekért, és Spanyolország, minekutánna a' maga bölts és mértékletes magaviselete által egész Európának helybenhagyását megnyerte, a' maga ügyének igasságában és Szövetségeseinek segítségében elegendő pártfogást fognatalálni a' maga panaszaira nézve. —

„Midőn az alólírtak Udvaraik' parancsolatját ekképpen teljesítették, szerentséjüknek tartják *Marquis Aguiar* Urat ő Excellentiáját a' magok tiszteletjéről bizonyossá tenni: —

Vincenz, Richelien, Stuart, Goltz, Pozzo-di-Bor-go.

Még egymás hivatalszerént való Nyilatkoztatása ugyan ezen Követ és Minister Uraknak, Parisban Mártzius' 15-dikán: —

„Minekutánna ma a' Conferentzia, *Richelieu* és *Wellington* ő Hertzsegekkel egyetemben, oly végre összehgyülekezett volna, hogy *Bonaparte Lucianak* azon kívánságát, hogy ő, a' nagyobbik síjával, az Északi Amerikai egygyesült Státusok földjére elátózhasson, megfontolja, s minekutánna az *Austriai* Követ a' Mártz. 2-dikán költ jegyző könyvbe

íratott kérdéseket ezen tárgyra nézve most ismét feltette volna, úgy találtatott: —

1) ször. Hogy, minekutánna Északi Amerika ily sok békételenkedő Prantzia szökevényeket befogadott, az ő ott-való jelenléte még sokkal veszedelmesebb lenne, mint Európában, a' hol jobb felvigyázás alatt tartathatik, mint Amerikában: kívánásra méltó legyen, hogy az általa kért *passuálisok*, tölle meglagadtassanak. —

2) ször. Hogy ő semmi további helybchagyható indító okot ne kereshetne *passuálisnak* kívánására, éppen ily kívánatos dolog lenne az ő fíjatól *Károlytól* is meglagadni azt, a' kinek utozása külföldben is csak az atya' plánumaira nézve való fogásúl látszik szolgálni. —

3) ször. Hogy a' külföldkülömb országokból nevezetesen *Nápolyból* külföldkülömb úton érkezett tudósításokra nézve semmit sem kételkedhetvén azon veszedelmes mesterkedéseknek 's öszszesatolódásoknak megléte felől, a' mellyeket *Bonaparte Lucian* Olaszországban fenn tart; 's azt is megfontolván, hogy *Roma* városa minden városok között talám leginkább az a' város, a' hol *Lucianra* vigyázni legbajosabban lehet 's a' hol a' reá való vigyázás leghevesebb pontossággal is esik, melyre nézve a' mellett is, hogy *passuálisok*at nem kapna, találhatna ő a' *Romai* országloészéknek vigyázósága mellett még is módot arra, hogy ezt megltsalván Amerikába szökjék: erre nézve kívánni lehetne, hogy a' Felsőleges Szövevényesek mutatnának néki *Román* és a' *Romai* tartományokon kívül valamely más 's a' tenger' partjaitól távolabb lévő helyet a' lakásra, azért, hogy az ő elszökésre való plánuma, mellyet az elméjében forgathat, minden esetben nehezebbé tétetődhetne. —

„Mint hogy ezen vélekedésekben a' Conferentziának minden tagjai megegyeztek: meghatározatott, hogy ez, a'

mai jegyzések között beirattassék, 's a' négy Hatalmasságok cffelől tudósíttassanak, hogy a' dolog eránt további határozást tegyenek. —“

„*Vincenz, Richelieu, Wellington, Stuart, Goltz, Pozzo-di-Borgo.*“

A S. Domingói és Jamaikai dolgokat illető *tzikkelynek* folytatása: —

Már sokféle tapasztalások meglmutaták, hogy a' *Jamaikai Szeretsen* rabszolgáknak némely ott lakó Európai emberekkel való öszszeszoövetkezése annyira feltüzelfe ezen rabszolgákat, hogy nem csak egész sereggel, hanem fellegyverkezve és erőszakkal is oda hagyni akarják a' szigetet, 's S. Domingóra akarnak által költözni, melynek kivilágosodása minden féle előre való vigyázásbéli eszközöknek elővételére indította a' birtokosokat, a' hova tartozik egyebek között, hogy mind azok a' *Jamaikai* hajósok, a' kik S. Domingóval kereskedésre nézve közösülésben vagynak, a' Bibliára meglskünni kéntelenítették, hogy a' Szeretsenek S. Domingóra való általszökését elősegéllepi nem fogják. Kár, hogy *Londonban* az úgy nevezett Szeretsenek' barátjaiból álló társaság még ezen környülállások között sem szünik meg oly szin alatt, hogy a' Szeretsenek' meglterítésén 's az ő kipalléroztatásokon dolgozik, az ő fejeknek a' szabadsági képzelődésekkel való meglöltésén iparkodni. A' mi azonközben *Pethiont* illeti, őtet ugyan nagyon szeretik a' Szeretsenek: de ő már még sem sok újítást fog tsinalni a' világon, mivel hogy, mint az Orvosai mondják, nem soká meg fog halni. Valami veszedelmes hideglelés lappang a' testiben. Már gondoskodnak is az alája tartozó Szeretsenek, hogy halála után kit váloszszanak helyébe. *Mulattot*, tudniillik a' kinek az apja vagy az anyja Európai születésű ember volt, telyességgel nem akarnak vá-

lozstani, azt mondván, hogy az Európai vör, melly még a Mulattok ereikben találtatik, méltatlanná teszi őket a Szeretsenek' bizodalma. Ezen megvettetésért nagyon neheztelnek a *Mulattok*, melynek a Pethion' halála után véres civakodás lehet a következése, annyival inkább, hogy a szomszédjokat *Christoph* Királyt, telyességgel nem szenvedhetik, egy pusdori tirannusnak tartvau ötöt. Valami *Polycarpus* nevű Szeretsen vágyódik nagyon *Pethion* után az Elölülőségre.

Német Ország.

Württemberg. — Minekutánna a Király egy már közölt Viszszairása által a Rendek' szívére kötötte volna, hogy még egy gyűlést tartván abban végképpen határozzák-meg, hogy reá akarnak-e a jóváltatott Constitúzióra állani, vagy nem? a Rendek ezen véggyűléseket Junius' 2-dikán tartották, 's a jóváltatott Constitúziót voksok' többsége által visszavetették. Azoknak száma, kik elfogadták 42-tőre, a kik visszavetették 67-re telt.

Jun. 4-dik és 5-dik napjain ilyen két Viszszairások (Rescriptumok) érkeztek a Királytól a Rendekhez: —

„I. — *Kedves Hívek!* Minthogy a ti e' hónap 2-dikán tett határozástokhoz képpest, a mi Május' 26-dikán hozzátok intézett Viszszairásunkban a Constitúziónak elfogadtatására nézve tett ajánlásainkat, 42 voksok ellen 67, által visszavetették, 's a ti tanátskozástoknak ezen resultátuma, nekünk ma előnkbe terjesztett; ehez képpest ezennel kinyilatkoztattuk, hogy az említett Viszszairással meg egygyezőleg a ti gyűléstek már eloszlava van, 's parantsoljuk, hogy annak minden nem itt lakó tagja, minthogy hivatatása megszűnt, honnyába térjen vissza. Költ' Stuttgárdban a Tilkostanátsban Junius' 4-dikén, 1817-ben.“ — A Király' parantsolatjára.

„II. — *Wilhelm*, isten' kegyelméből *Württembergi Király; Kedves Hívek!*

A Rendeknek mai Feladása által, melly szerént a Rendek' gyűlése' tagjainak többsége, a mi Máj. 26-dikán költ Viszszairásunkban 's annak Toldalékjában a Constitúziónak meghatározatására nézve tett ajánlásainkat megmagyarázhatatlan módon visszavetette, oly állapotra juttatottak az eddig folyt alkudozások, melly minket minden azeránt való reménségünk-től megfosztott, hogy az ezen gyűléssel való alkudozásnak útján, célunkat valaha elérhessük. —

„Bár mi nehezen essék is a mi atyai szívünknek az, hogy minden iparkodásainkat, mellyek oda céloztak, hogy egy Országunknak minden némű állapotjához illő oly törvényes lételt adjunk, melly által a tsendesség, rend, és megelégedés mélyebb és tartósabb gyökeret verhettek volna, semmivé tételve lenni szemléljük; csakugyan megtiltották Országlási kötelesegeink, 's más Státusok eránt való környülállásaink nekünk azt, hogy a Rendek kívánságainak még több olyan aldozatokat tehessünk, mellyek által a thronus a maga méltóságától, az Országlószerék a maga tehetőségétől, 's a nép a maga képviselőitől való szükséges függetlenségtől, megfosztattatnának. —

„Abban a kénytelenségben lenni látók tehát magunkat, hogy eloszlassuk azt a gyűlést, melynek munkáitól többé semmi jó következést nem várhatánk.

„Annak idemellékelve lévő előadása, a mi ezen időpontig a Constitúziónak munkájára nézve folytatott, minden előítélet nélkül ítélő embert meg fog arról győzni, hogy mi a felettébb ohajtott meg egygyezésre való eljuthatásért mindent megtettünk, a mi csak Koronánknak jussaival 's egy jó Országlás' principiumaival fennállhat, és hogy a jóváltott Constitúzióban 's a mi Május' 26-dikán költ Viszszairásunkhoz foglaltatva volt Toldalékban minden feltaláltatott, a mi csak a *Württembergi nép'* személyes és politi-

Kai szabadságának megfundáltatására 's megerősítettetésére megteuni lehetett: Mi telyes bizodalommal reménlhetjük azt, hogy a' mostani és jövendő világ helybe fogja hagyni a' mi bánásnak' módját, valamint szintén azon 42 tagokét is, kik magokat ezen tárgyra nézve a' magok jó czélzású 's ditséretes iparkodások által megkülömböztették, 's ezeket véllünk egygyütt, a' haza valóságos 's jó gondolkodású barátjainak fogja esmerüi.

„Hogy pedig mindent, a' mi töllünk függ, még most megtegyünk a' végre, hogy hűséges népünk, a' képviselő' nagyobb számának sonak magaviselete miatt a' lehetőségig kereset szenvedjen, errenézve a' mi Máj. 26-dikén költ Viszszairusunkban befoglalt fenntartásunkat már most közelébről kifejezzük, könyilatkoztatván: *hogy ha népünknek nagyobb száma, tisztii öszszegyülésekben, avagy tsak Magistrátusai által is, a' jóvallott Constitúziót az említett Viszszírásban befoglaltatott határozásokkal elfogja fogadni, ezt részünkről, mint meghatározott Constitúziói Köttést, mi is úgy fogjuk tartani, 's lábra állitjuk.*

„Ennek felette azon voksolói jussal bíró Rendeknek is, kik személyesen jelen nem lévén a' mostani voksolásban magok helyett mások által voksolattak, 's az ő voksaik ellenkezőleg tétettek, megengedjük hog' még a' Constitúziónak elfogadására voksolhassanak. Azt az ígéletünket is megújitjuk, hogy hűséges népünknek a' jóvallott Constitúzióval élnei, kivérvén a' Rendi képviseléségi just, már most mindjárt megengedjük. De viszontag mi is azt várjuk, hogy egygyesült országainknak minden lakosaik, alattvalói, és polgári kötelességeiknek telyesítésében magokat senki ál-

tal elcsábittatni nem fogják megengedni, hanem hűségekben 's engedelmességelben annál is inkább áthatatosok maradnak, hogy minden ellentállás 's a' tsendességnek és rendnek minden megzavarása, a' törvények' keménsége szerént meg fog büntettetni. Költ *Stuttgartban* a' Titkostonátsban, Jun. 5-dikén, 1817-ben.

— A' Király' parantsolatjára.

Nagy Britannia.

Az Anglusoknak ismét bujlódása kezdett lenni az Afrikai tengeri Haraniákkal, a' kik, bár mi érzékenyül megnyitettek is nem régen, most még is arra a' vakmerőségge kezdettek ismét vete-medni, a' mire 200 esztendőtol fogva nem vetemedtek, tudniillik, hogy a' Nagy Britannia 's Északi Német ország között lévő tengerig menjenek ragadományt keresni. Két *Tunisi* ilyen hajók Május' 15-dikén valósággal meglámadtak a' nevezett tengeren egy *Kristina* nevü *Lübecki* hajót, a' melly gabonával volt terhelve, 's el is fogták volt, hanem azután két Anglus hajók reájok találván, nem tsak hogy a' ragadománytol megfosztották őket, hanem az egygyik *Tunisi* hajót is elfogták, 's *Margatéba* vezetvén, őt kérdőre vonták a' *Tunisi* Kapitányt. — *Algiriái* hajók is olázkodnak, ugyan tsak ezen *Tunisi* ragadozó Kapitánynak valóstétele szerént, a' tengereken: de ezek még tsak *Gibraltárig* jöttek. — Úgy látszik, hogy sokféle nemzetbeli emberek találattak a' ragadozók között, mellyet a' kérdésekre tett feleleteikből lehet kihozni, mint hogy ánglusul, frantziául, 's olaszul is feleltek. — Nevezetes ezen környülállások között, hogy a' Török Császár nem régen három hadi hajót küldött: az *Algiriái Deynek* ajándékba, mellyek között fre-gát is van egy.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jun. 10-dikén 327 — 11-dikén 330½ — 12-dikén 330½ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Eger Junius' 3-dikán 1817. — Tegnap nálunk egy hallatlan, 's emberi szívet betzasztó szomorú eset történt: Egy Réthi József nevezetű ifjú ember, a' ki a' Nemes Egri Káptalan Regnicolaris Archivariusza mellett lévő Cancëllista volt, reggel 9 óra előtt, a' Cathedrale Templomba bemenvén, a' Kápolnában az Oltár előtt egy kevéssé imádkozott, 's ottan az Oltárról egy gyertyatartót gyertyástól levén, a' gyertyát a' Kápolnában lévő lámpásnál meggyújtotta, és azon gyertyatartót az égő gyertyával a' Sz. Mihály kis Oltárjánál letévén, a' nagy Oltár eleibe ment imádkozni; innen kevés idő múlva felkelvén, azon hosszú Sanctuariumon, a' mellyben a' Kanonokok Stallumjai vannak, vissza menvén, azon kereszt garáditokra tért fel, a' mellyekén a' Kanonokok a' magok Stallumaiba fel szoktak menni; ezen időben éppen Breviariumot énekeltek a' Kanonok Urak a' Succintorokkal egygyütt: a' Kanonoki Stallumokban, mivel rész szerént üressék, rész szerént pedig a' Kanonok Urak betegesek, nem voltak többen a' Kóruson jelen kélőnél tudniillik Fő Tisztelendő Nováky József, és Mészáros György Urak; amaz az Egri Érseki Fő Káptalannak Cántora, ez pedig Custossa. — Fő Tisztelendő Mészáros Ur, ki a' kereszt osztálynak éppen a' székén ült, és a' ki a' fenn nevezett Réthi Józseffel, nem tsak jó esmerős volt, de külömben is az ő nagy Pátronussá és Jólétvője is, látván a' Cancëllistát a' gráditson maga felé közelíteni, azt gondolta, hogy valamit akar neki mondani, 's így még meg is hajlott feléje, hogy beszédjét könnyebben megértse, mivel a' Breviariumot fenn szóval énekeltek: ekkor Réthi a' kalapját birtelen feltévén magának, a' Lónallya alatt világosan ma-

gával vitt réz fokossával a' feléje hajlott fenn tisztelt Kanonok Urat úgy föbe ütötte egy ütessel, hogy egyszeriben a' földre bukott, lebukván a' Kanonok Ur míg a' többi környüllévő Papok, és a' templomban lévő emberek oda ugranának, három, vagy négy helyen hátulsó részét a' fejének betörte, 's tsak nem agyon verte. A' szerentsétlen gyilkost azonnal meg ragadták, 's kötözve a' város házához vitték, a' Kanonok Urat pedig mint egy holtat 8 éppén a' templomban lévő Polgáro', kézen a' maga házához nagy vigyázattal, és tessenésséggel által tették.

Ezen véletlen, szerentsétlen, és szomorú eset az egész népbe, nagy és érzékeny szomorúságot okozott, méltán is; mert oly példás és tiszta életű, oly jómóbor férfiú, és a' szegénységnek oly nagy jólétvője volt ezen közönségesen szeretett 's tiszteltetett Kanonok Ur, hogy nintsen az egész városban egy ember is, a' ki ezt az esetet meg ne könyvezte volna, és ezen nagy Papot szíjéből nem sajnállaná. A' szerentsétlen Kanonok Ur még életben van ugyan, de életéhez igen kevés a' reménység, mivel már sok tsontokat szedtek ki a' fejéből, és a' mint mondják a' Teje' velejének egy részei is tsontyai közzül ki jött; adná az Irgalmas Ur Isten, hogy ezen adakozó, és nagy érdemű férfinak az életét még meg hosszabítaná a' maga szent nevének ditsőségére!

A' Gyilkosnak vallatásából, 's más embereknek is, a' kik a' szerentsétlent közelébről esmerték, beszédjéből még eddig tsak a' sült ki, hogy ezen szerentsétlen a' maga elmeje háborodásának sok izben adta már jeleit, ámbar vakmerő tselekedetre még ez előtt nem vetemedt, a' képzelődés benne legnagyobb a' volt, hogy ő nagy familiából való volna, hogy az ő jószágait mások birják, nélkü pedig tudarkodni kellett, és semmi

Pátronust nem talál; ezeket, és ilyeneket szenttalanszor beszéllett, de mind ezek mellett az is közönségesen tudva vagyon Egerben azok előtt, a' kik az Attyát esmérték, hogy az Attyának is, a' ki a' városnál Cancellista volt, elmehéli háborodása miatt gyakorta nagy bajai voltak, ámbár formális excessusokat soha sem tett is.

Ezen szerentséltlen esetenek mindgyárt az a' következése lett: hogy a' Cathedrala Templomban az Isteni szolgálat megszünt, míg újra fel nem szenteltetik.

~~~~~

Folytatása a' Mértékes és Rimes versekről való gondolatoknak: —

Lehet ezen *Pétzeli Henriássából* felhozott Rimes versekhez hasonlókat látni Hymnibus, 's Csokonaiban az elégségig, 's próbálja bár valaki, szorítsa ezeket is lábak mértékére, lássa mennyire mehet!!

Mit tészzen ismét a' Leoninus versek ellen, akár Magyar, akár Német némely sülteleneket említeni? (Museum 3-dik füzet 106. lap) Azt senki sem mondhatja, hogy a' mennyi, a' többi is mind olyan, hanemha Czinege fogó a' feje. Mert a' Leoninusokban is vagynak derekasan talált versek:

„Nemzetek Anyjának, kit egész Európa Tsudának

„Tart vasa, kit kesereg, Köz, Nemes, Uri sereg 's a' t.

Más is: „Éljetek egy mással köteles szeretethe lakással,

„Párosodásba remek, két jelles Uri nemek, 's a' t.

'S még sok százal vagy ezerck. Ha a' Rimes, és Leoninus versek között némelyek tsékélyek, szintúgy van ez a' mértékesekben is, de azért a' jók mindenkör jók maradnak. Így volt ez a' Deákoknál is. *Qui Bavian non odit, amet tua Carmina Macui!*

Akár melly alkalmatos legyen Magyar kedves nyelvünk a' mértékes versekre, de

még is sokszor meg-szorúl, nem szökül, hanem tsak tsász mász, még pedig igen szárazon, mert minden jó módja mellett is vagyon egy nagy fogyatkozása, ez az: hogy az egymást ütő szókat széllyel hányalni meg nem szenvedí. Mitsoda díszít ád a' Deák nyelvben az adjectivumnak a' Substantivumától való el-szakaszthatása! *Lurida, terribiles miscent aconita rovercae.* Mitsoda könnyelhséget a' vers mértéke elrendeltethetésének a' szóknak mint egy széllyel szorattathatások: *Igneae, Convexi vis et sine pondere Caeli, Emicuit, summaque locum sibi legit in arce.*

Próbálja akár ki, rakja a' Deák szók sora rendibe ezeknek fordított szavait, avagy bár amaz egyetskét: *Quo tua non major gloria Crescat habet.* Mi lesz belöle egyéb zavaréknál? Nintsen ilyen szaggatás, és el-hányás nélkül vers a' Deákban, és a' mi abban ilyen felséges, 's a' mértéklést igen könnyüvé teszi, az a' mi nyelvünkben éppen követelhetlen. Azért nyúlunk sokan olyan szerentséltlenül a' Magyar mértékes versekhez, hogy azok miatt még a' jobbaktól is irtózik az ember: mint a' Czibrében tsömört kapott, még a' szalonnás káposzta szagát sem áthatja.

Nem lehet azért sem praejudiciummal, sem rossz izléssel vádolni a' rimes verseknek kedvellőit, igen sok derék rimes Poétáknak tetemes megsértése nélkül, kik már sok századokon keresztül külfömb külfömb Nemzetekben rimesen verseltenek; igen vakmerő ítélet lévén az, hogy mind ezek rossz izléssel bírtak légyen; sőt ellenben a' rimes Poéták méltóbb jussal vádolhatják praejudiciummal a' mértékek mostani kedvellőit, hogy szolgálai módon ragaszkodván a' Deák szerü mértékes versekhez, a' Magyar verselőket erőnek erejével annak követésére akarják szorítani. — —

(Képezete következik)